

УДК 004:811(07)

Тетяна Коробейнікова

НАВЧАЛЬНА КОМП'ЮТЕРНА ПРОГРАМА «SWITCH ON YOUR ENGLISH» ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ В ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

У контексті положень Болонської декларації, коли в системі навчання у вишах існує тенденція до збільшення значущості самостійної роботи майбутніх учителів у позааудиторний час, готовність самостійного оволодіння англomовним спілкуванням у діалогічній формі майбутніми вчителями є особливо актуальним. В умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу в мовних вишах значно зростає питома вага такої форми навчання студентів як їхня самостійна робота. Згідно з Робочими програмами з англійської мови як другої іноземної 50–53 % від загальної кількості навчальних годин відведено на позааудиторну самостійну роботу студентів [6; 7]. Очевидним є той факт, що вищезгадані сучасні тенденції організації навчального процесу вимагають перегляду й осучаснення засобів та методів навчання англійської мови як другої іноземної в мовному виші. Вирішення порушеної проблеми, на нашу думку, можливе за умов залучення новітніх інформаційних технологій, зокрема мультимедійних засобів [2].

Ефективність самостійної навчальної діяльності студента залежить від структурування навчально-методичних матеріалів. Тобто, необхідним є такий розподіл навчальних матеріалів і вправ, який дозволяє студентам поступово оволодівати вміннями вести діалог-розпитування, діалог-домовленість, діалог-обмін думками та діалог-дискусію. Це означає, що кожен зазначений функціональний тип діалогу має стати окремим, відносно незалежним заняттям або кількістю занять, що забезпечать студента необхідною і достатньою порцією навчальних і контрольних матеріалів для оволодіння компетенцією в діалогічному мовленні.

Питанням впровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес розглядалось багатьма вченими: П. Г. Асоянц, А. П. Журавльов, О. П. Норенко, Г. С. Чекаль та ін. За останнє десятиріччя розробкою навчальних комп'ютерних програм та електронних засобів навчання англійської мови для студентів вузів займались: С. І. Шевченко (2004), І. В. Чірва (2004), О. О. Москалець (2009), О. А. Мацнева (2009), Т. М. Каменева (2010), О. С. Синєкоп (2011). Критичний аналіз робіт вищезгаданих авторів показав, що застосування розроблених програм для організації самостійної роботи майбутніх учителів з англійської як другої іноземної мови є недостатньо висвітленим.

Метою статті є опис структури та змісту навчальної комп'ютерної програми «Switch on Your English», яка є інтерактивним навчально-методичним комплексом комп'ютерних вправ для навчання діалогічного мовлення майбутніх учителів, які перший рік вивчають англійську мову як

другу іноземну.

Поставлена мета вимагає вирішення таких завдань: розглянути основні характеристики розробленої навчальної комп'ютерної програми, описати її структуру, зміст та режими роботи.

Навчальна комп'ютерна програма «Switch on Your English», метою якої є формування компетенції в діалогічному мовленні на рівні А2 володіння англійською мовою [1], може бути охарактеризована такими чином:

1. Для презентації навчального матеріалу комплексно застовується звук, графіка, відео та їх текстовий супровід, при чому максимально використовується аудіо та відеозразки англійськомовного спілкування в діалогічній формі. Таким чином, презентація мовних явищ проходить у динаміці.

2. Організація навчальної комп'ютерної програми враховує домінуючу роль вправ, їх оптимальну кількість та різноманітність для розвитку навичок і вмінь діалогічного мовлення, а також їх взаємопов'язане формування із відповідними вміннями аудіювання.

3. Нелінійний доступ до вправ та супровідної інформації надає студентіві можливість неодноразового виконання вправ та виправлення помилок, з метою покращення в разі необхідності його навчальних досягнень.

4. Присутність інформаційно-довідкової інформації слугує зняття труднощів при опануванні навчальними матеріалами, які розподілені згідно з загальноприйнятими в методиці основними етапами засвоєння навчального матеріалу (презентація, тренування, практика та контроль).

5. Навчальна комп'ютерна програма (НКП) забезпечує інтерактивність навчання, що реалізується використанням комп'ютера в ролі віртуального співрозмовника при виконанні мультимедійних вправ та в ролі контролюючого засобу при виконанні тестових завдань.

6. На занятті НКП виконує функцію допоміжного засобу навчання, а в позааудиторній самостійній роботі певною мірою замінює викладача та співрозмовника.

7. Наповнення НКП відтворює природність спілкування на психологічному та мовному рівнях, що відповідає головним вимогам комунікативної методики.

8. НКП відповідає технічному стандарту, ергономічним вимогам (дизайн інтерфейсу та зручність у користуванні); психолого-педагогічним та методичним вимогам (реалізація принципів наочності, активності, домінуючої ролі вправ, індивідуалізації, комунікативної спрямованості навчання, свідомості).

9. Робота користувачів із НКП передбачає два режими, а саме, он-лайн – в мережі Інтернет як частини персонального сайту викладача, а також із електронного носія інформації (CD/DVD/Flesh диска).

Розглянемо зміст та структуру розробленої нами НКП «Switch on Your English» з англійської мови для навчання майбутніх учителів

діалогічного мовлення. НКП розроблено у вигляді навчального веб-сайту. Як стандартний веб-сайт НКП оснащено навігацією, присутність якої зумовлено нелінійною подачею навчального матеріалу. Навігація «Switch on Your English» включає перелік тем, які входять до двох модулів, зміст НКП та рекомендації щодо роботи з нею українською та англійською мовами.

При активації опцій *Module 1* та *Module 2* користувачеві відкривається відповідна обраному модулю таблиця, яка вміщує детальну інформацію про його зміст: розділи, теми, відповідні їм ситуації, перелік граматичного та фонетичного матеріалу, який відпрацьовується в межах кожної теми. Такий деталізований зміст надається як активна мапа кожного модуля, теми яких ми розподілили згідно із Робочими програмами [6; 7]. А саме, модуль 1 включає три теми: «Personal Identification», «Family», «There is no Place like Home». В другий модуль ми віднесли теми «Meals and Cooking», «Students' Life», «Seasons and Weather», «At Your Service». Доступ до кожної теми та її розділів і завдань можна здійснювати, користуючись цією мапою, а також через навігацію.

Кожна із тем включає три розділи: Supplement, Tutorials, Dialogues. Активуючи опцію *Home*, яка присутня на сторінці кожного розділу теми, користувач повертається до активної мапи обраної теми. Можливим також є перехід на сторінку іншої теми, що здійснюється через навігацію.

Розділ *Supplement* – це інформаційний додаток до теми, який включає два файли: «Notes» та «Papers». *Notes* вміщує список імен, географічних назв, незнайомих лексичних одиниць з поясненнями та прикладами щодо їх вживання, а також пояснення нового граматичного явища. *Papers* представляє варіанти тестових завдань, бланки для відповідей до них, а також матеріали до мультимедійних вправ. Студент може роздрукувати ці файли, що полегшує роботу з НКП. Таким чином, ми поєднали друкований паперовий варіант навчальних матеріалів НКП з її електронною версією.

Розділ *Tutorials* та *Dialogues* – це комплекси вправ, які розміщені в порядку реалізації етапів навчання діалогічного мовлення згідно з стратегічною лінією від діалогу-зразка, а саме: пред'явлення діалогу-зразка, його опрацювання, драматизація та власні діалоги [5, с. 131].

Розділ *Tutorials* включає дві частини: *Lesson 1* та *Lesson 2*, два окремі уроки, вправи яких побудовані на новому мовному матеріалі обраної теми. Це комплекс вправ для навчання діалогічного мовлення, який розроблено нами у вигляді тестових завдань із аудіоключами. Кожне завдання уроку включає вправу на аудіювання та тестові завдання до аудіозразку. Виконання такого комплексу комп'ютерних вправ на основі аудіозразків передбачає розвиток умінь аудіювання та умінь діалогічного мовлення, а також формування вмінь самоконтролю та самокорекції навчальних досягнень самим студентом. Вправи цього комплексу є повністю керованими, оскільки автоматично перевіряються НКП. В кінці кожного тестового завдання студент може отримати оцінку за результат своєї

роботи, активізувавши опцію «*Show my results*». НКП перевіряє тестові завдання автоматично і підраховує результат за трьома параметрами: *score* (кількість правильно виконаних завдань), *rate* (відсоткова частка правильно виконаних завдань) та *result* (оцінка за десятибальною шкалою). Поруч із кількісними результатами на екрані з'являється інформаційне вікно, в якому користувачеві надається пояснення щодо отриманих балів та подальшої роботи. Після виконання таких завдань студент має можливість пройти тест повторно або повернутись до меню обраного розділу.

З метою економії оперативної пам'яті НКП до кожного такого уроку ми включили тільки п'ять активних завдань: чотири тестові завдання та п'яте, яке передбачає створення студентами власних діалогів за новою комунікативною ситуацією, що відображає ситуацію діалогу-зразка із зміненими компонентами [4, с. 142–144].

Вільний доступ до аудіоматеріалів для викладача, який бажає змінити запропонований нами порядок виконання таких завдань, є необхідним. Так як можливий і інший шлях виконання цього комплексу вправ: першим кроком може бути виконання тестових завдань, другим – прослуховування аудіозаписів. Для студентів, рівень володіння англійською мовою яких перевищує рівень А2, можливе виконання лише тестового завдання.

Розділ *Dialogues* є комплексом мультимедійних вправ для навчання діалогічного мовлення [3]. Цей розділ також включає два окремі уроки *Video 1* та *Video 2*. Кожен відеоурок складається із восьми завдань, які реалізують етапи навчання діалогічного мовлення таким чином:

1. Презентація діалогу-зразка передбачає перегляд студентом відео без та з опорою на його текст. Наступний крок мультимедійного комплексу – це перевірка розуміння переглянутого діалогу-зразка за допомогою тестів множинного й альтернативного вибору. Після другого пред'явлення діалогу-зразка, перегляду з опорою на текст, студент може повернутись до завдання на перевірку розуміння, з метою його повторного виконання, або перейти до наступного завдання.

2. Аналітичний етап навчання діалогічного мовлення в цьому комплексі – це вправа на імітацію кожної репліки запропонованого відеодіалогу. Такі вправи представлено як змонтовані нами відеофрагменти. Фрагменти складається із відеореплік діалогу-зразка та слайдів з текстом цих реплік, які тривають 5–10 секунд кожна залежно від часу звучання репліки в діалозі. Такі вправи надають студентові можливість оволодівати кожною реплікою, її інтонаційним оформленням та швидкістю мовлення в активному режимі.

3. Після відпрацювання реплік студент переходить до наступного етапу навчання діалогічного мовлення – драматизації. Цей етап представлений трьома вправами у формі рольових ігор. Виконуючи перші дві, студент працює індивідуально з комп'ютером, у ролі співрозмовника виступає актор з екрану комп'ютера. Для того, щоб відбувся діалог між

актором і студентом, ми розділили відеозразок на репліки кожного з учасників і змонтували для кожного окремий відеоролик, який складається із відеореплік і слайдів з текстом. На слайді студент отримує інструкцію щодо формулювання своєї репліки, а відповідь-реакцію отримує від віртуального співрозмовника. В такий спосіб відбувається діалог між студентом та комп'ютером. Наступна вправа, яку ми відносимо до етапу драматизації, передбачає роботу студентів в парах. Це вправа на озвучування відео діалогу-зразка, який записано нами із виключеним звукоорядом. Передбачається, що така вправа перевіряється на аудиторному занятті викладачем.

4. Створення власних діалогів представлено вправою, яка є новою комунікативною ситуацією на створення студентами діалогів функціонального типу, що був представлений діалогом-зразком. Виконання цієї вправи передбачає роботу в парах. Для студентів, які працюють з програмою поза аудиторією, ми розмістили диктофон. Використовуючи його, студенти мають змогу записати свої власні діалоги, якщо програма працює он-лайн. Для студентів, які працюють з диска, ми розмістили пояснення в Basic Rules, як виконати таке завдання. А саме, пара студентів можуть зафіксувати свій діалог на електронні носії (смартфон, диктофон, веб-камеру тощо) та надіслати електронною поштою викладачу. Використати диктофон студенти можуть і при виконанні заключної вправи комплексу тестових завдань, що також пояснено в Basic Rules.

Отже, авторська навчальна комп'ютерна програма «Switch on Your English» є інтерактивним засобом навчання англійського діалогічного мовлення на початковому ступені навчання. Розроблена НКП відповідає усім вимогам до електронного засобу навчання: дидактичним, методичним та ергономічним. Комплекси завдань побудовані на основі автентичних діалогів-зразків і розподіл вправ проходить відповідно етапам навчання діалогічного мовлення, що забезпечує поетапність формування навичок і вмій діалогічного мовлення. Використання аудіо- та відео супроводу кожного із завдань дає змогу для реалізації принципу взаємопов'язаного навчання аудіювання і говоріння в діалогічній формі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / переклад з англ., наук. ред. укр. видання док. пед. наук проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Коробейнікова Т. І. Мультимедійні засоби у навчанні майбутніх учителів англійської мови як другої іноземної : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених [«Мовна комунікація : сучасні технології у форматі різнорівневих систем»], (Горлівка, 12 травня 2011 р.) – Горлівка, 2011. – С. 149–151.
3. Коробейнікова Т. І. Мультимедійні вправи для навчання діалогічного мовлення на заняттях з англійської мови як другої іноземної /

- Т. І. Коробейнікова // Педагогічний процес: теорія і практика – К., 2012. – Випуск 3. – С. 122–134.
4. Коробейнікова Т. І Навчальна комп'ютерна програма Switch on «Your English» / Т. І. Коробейнікова // Електронні засоби навчання іноземних мов студентів: досвід розробки й апробації : [Колективна монографія] / [Бігич О. Б., Волошинова М. М., Мацнєва О. А. та інші] / заг. і наук. ред. :Бігич О. Б. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2012. – С. 138–145.
 5. Методика обучения иностранному языку в средней школе / Ф. М. Рабинович, Г. В. Рогова, Т. Е. Сахарова. – М. : Просвещение, 1991. – 287 с.
 6. Навчальна програма «Друга іноземна (англійська) мова» / укладачі програми: С. І. Григоренко, В. П. Пожидаєва, А. М. Зінатуліна, Є. В. Серябрякова. – Горлівка : ГДПШМ, 2010. – 150 с.
 7. Робоча програма з англійської мови як другої іноземної (спеціальність «Мова і література») / укладачі програми: І. Ф. Буфан, В. О. Коломієць, Т. Є. Шевченко. – К. : КНЛУ, 2003. – 49 с.